

Dr. Elyze Storms-Smeets

e.storms@geldersgenootschap.nl

OORLOG IN ARCADIË

**LIMBURGSE KASTELEN EN
LANDGOEDEREN, 1940-1945**

2010, master paper

Kastelen in oorlogstijd

Geschiedenis en restauratie van Nederlandse kastelen en buitenplaatsen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog

Uitgeverij Waard
 Instituut voor Monumenten en Landschap
 Mariëtte Bakker
 2010-11
 21 augustus 2010

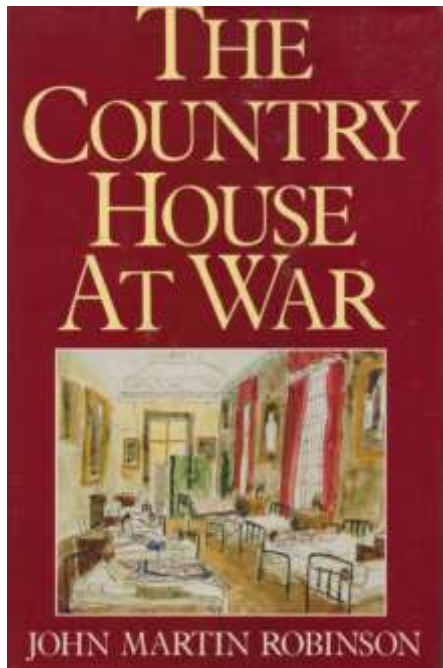
2010, master paper

WOII Slachtoffers onder Kastelen in het Nederlands-Duits Grensgebied

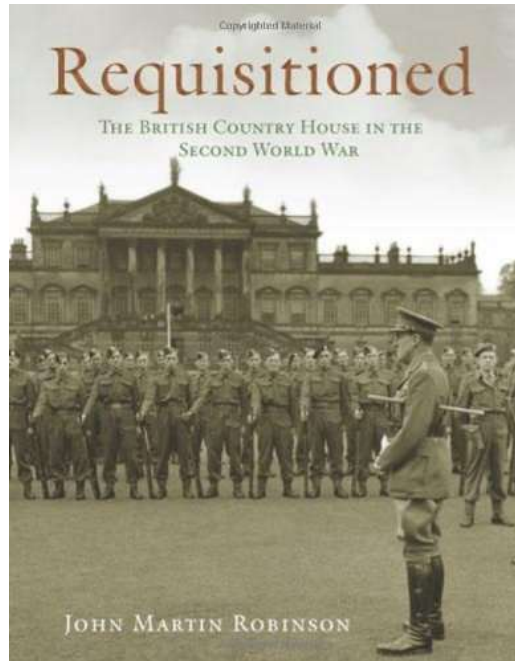
Sebastian Gerards
 Rebecca M. Hildebrand
 Jonge de Jong
 25-1-2012

2012

1989

2014

Onderzoeksvragen

“Oorlog in Arcadië”

- Op welke wijze heeft de oorlog invloed gehad op het ‘arcadische’ landschap en de kastelen/ landhuizen? In termen van schade en verwoesting: wat was de scope?
- Hoe veranderde het dagelijkse leven op kastelen, buitenplaatsen en landgoederen gedurende WOII? Voor hun eigenaren, personeel en pachters.
- Hoe veel kastelen, bijbehorende landerijen en bijgebouwen, werden geconfisqueerd, voor welke redenen en door wie?

Kasteel Hoensbroek

Documentatiecentrum Kasteel Hoensbroek

“Er is een prachtkasteel in Hoensbroek, een ophaalbrug, groote binnenplaats, weer een ophaalbrug, prachtzalen, twee vleugels zijn verwarmd. Rondom ligt het kasteel in het water, alles wat uit het raam valt, ligt in het water.

Nog iets reusachtigs, iedere zuster krijgt een eigen kamer en iedere kamer heeft een gemakje. Een pracht ridderzaal, die kan kapel worden. Moeder krijgt een staf, want bij zo'n slot behoort een abdis. Allen zijn vol enthousiasme.”

Moeder Clementina, 1942

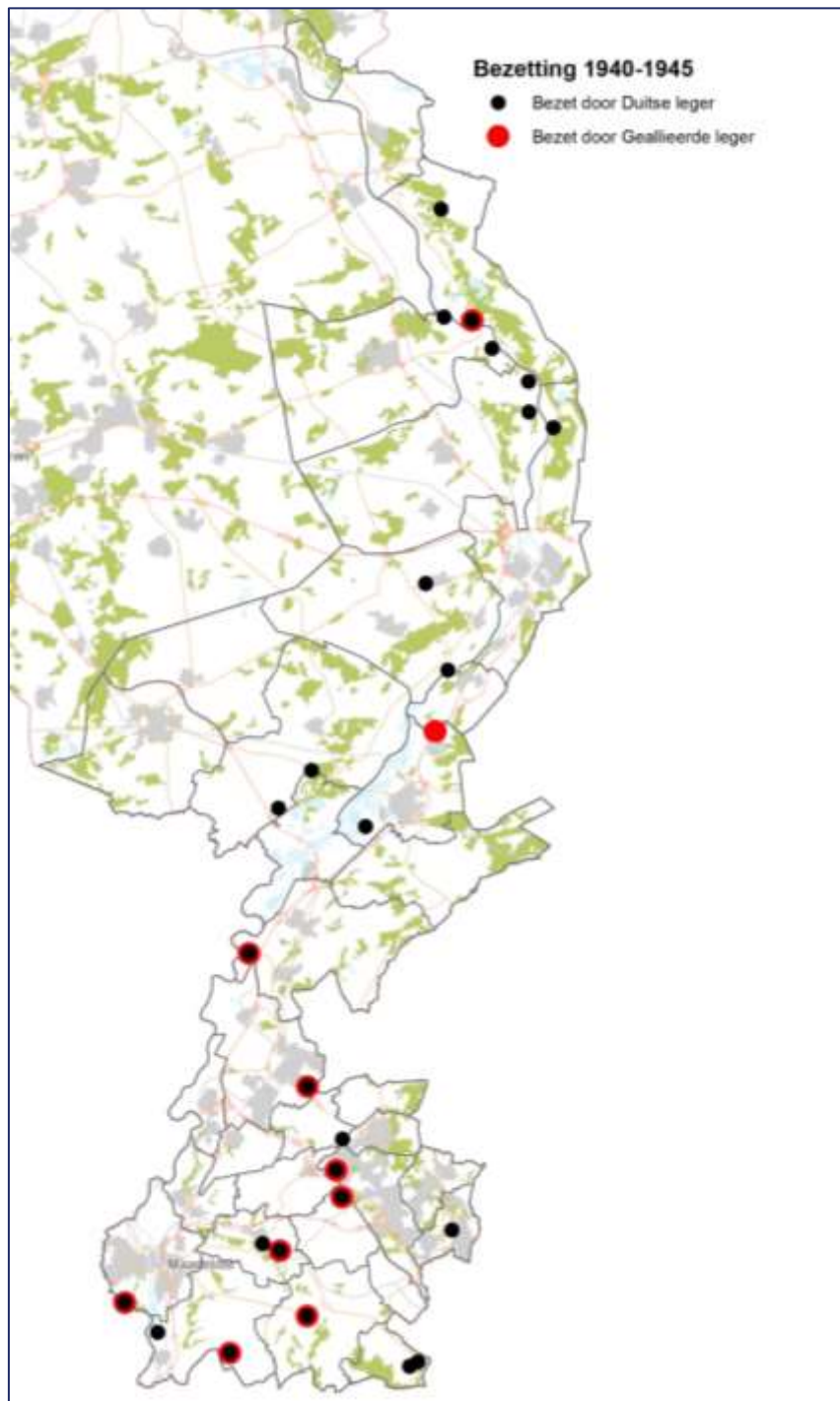
archief van de Congregatie van de Zusters van het Arme Kind Jezus

Februari 1945, Hoensbroek

Nationaal Archief/Collectie Spaarnestad; NIOD

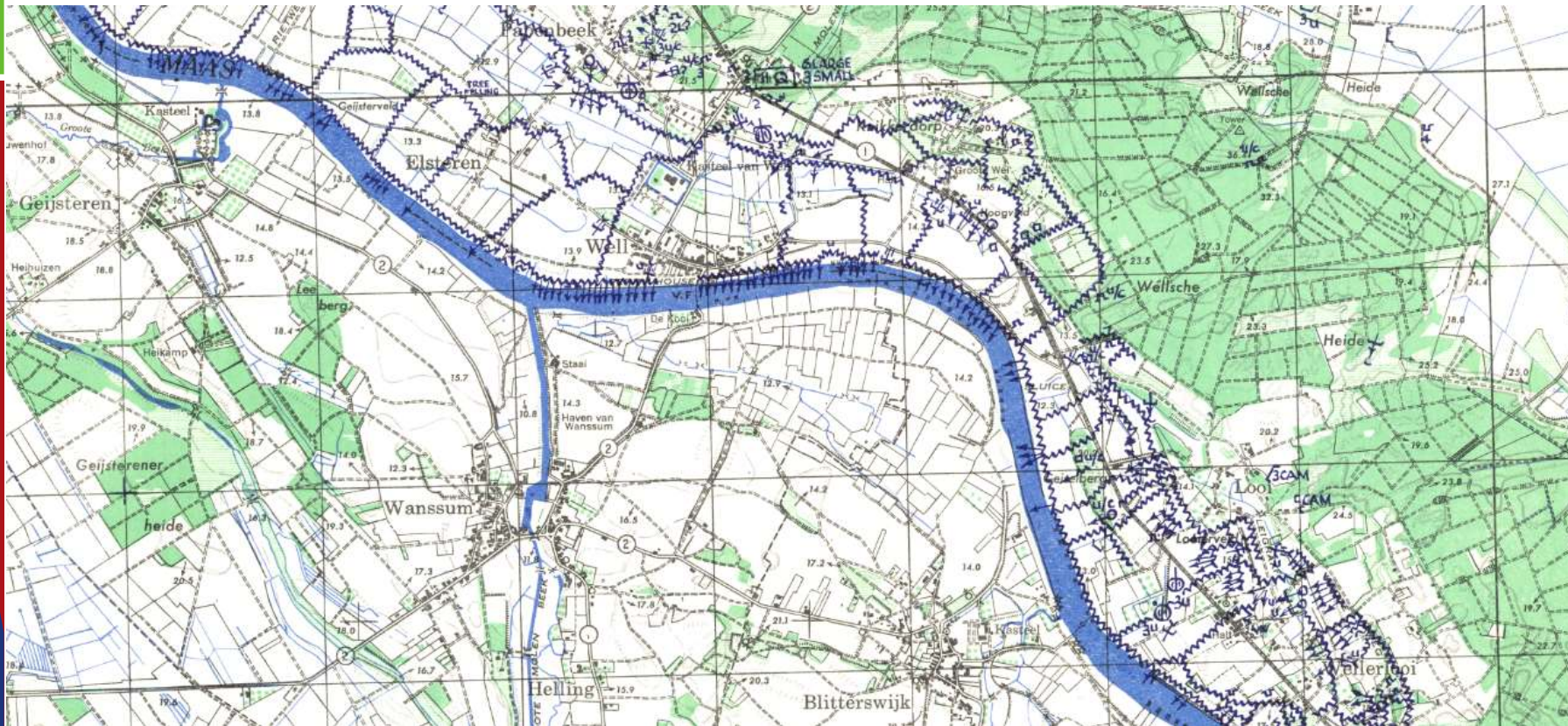

Confiscaties van kastelen en landhuizen

- Militair hoofdkwartier en barakken
- Depot voor archieven en kunstcollecties
- SS-school
- Ziekenhuis
- Weeshuis en huis voor voogdijkinderen
- Buitenhuis voor hoge officieren (incl. jacht)
- Opvang van geëvacueerden
- Marinezendstation

- Kastelen/ landhuizen (grote gebouwen in een weids landschap met goede infrastructuur) werden geconfisqueerd door Duitse en Geallieerde legers
- Kastelen nabij Maas: strategische ligging weer relevant
- Parklandschappen en landerijen veranderden in militaire terreinen
- Kastelen/ landhuizen en omgeving werden militaire doelen

Defense Overprint, Rhineland Campaign, 6 februari 1945

Bron: Laurier Military History Archives, McMaster University Library.

OORLOGSSCHADE AAN MONUMENTEN VAN GESCHIEDENIS EN KUNST IN NEDERLAND

DOOR

PROF. DR. E. H. TER KUILE

(Groningen, Overijssel, Utrecht, Noord-Holland, Zuid-Holland, Gelderland)

J. A. L. BOM

(Zeeland)

C. J. M. VAN DER VEKEN

(Noord-Brabant en Limburg)

- Amstenrade
- An der Esch
- Arcen
- Blitterswijk
- Borgharen
- Born
- Broekhuizen
- Oud-Ehrenstein
- D'Erp
- Geijsteren
- Gronsveld
- Den Halder
- Hillenraad
- Horn
- Keverberg (Kessel)
- Lemiers
- Limbricht
- Mheer
- Neercanne
- Neubourg
- Oost (Valkenburg)
- Puth
- Rivieren
- Strijthagen
- Vaalsbroek
- Westering
- Wolfrath

Foto's

Arcen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Blitterswijk: Vrienden van Mariannahill

Arcen: "Het kasteel werd niet onbelangrijk beschadigd; de poorttoren is uitgebrand."

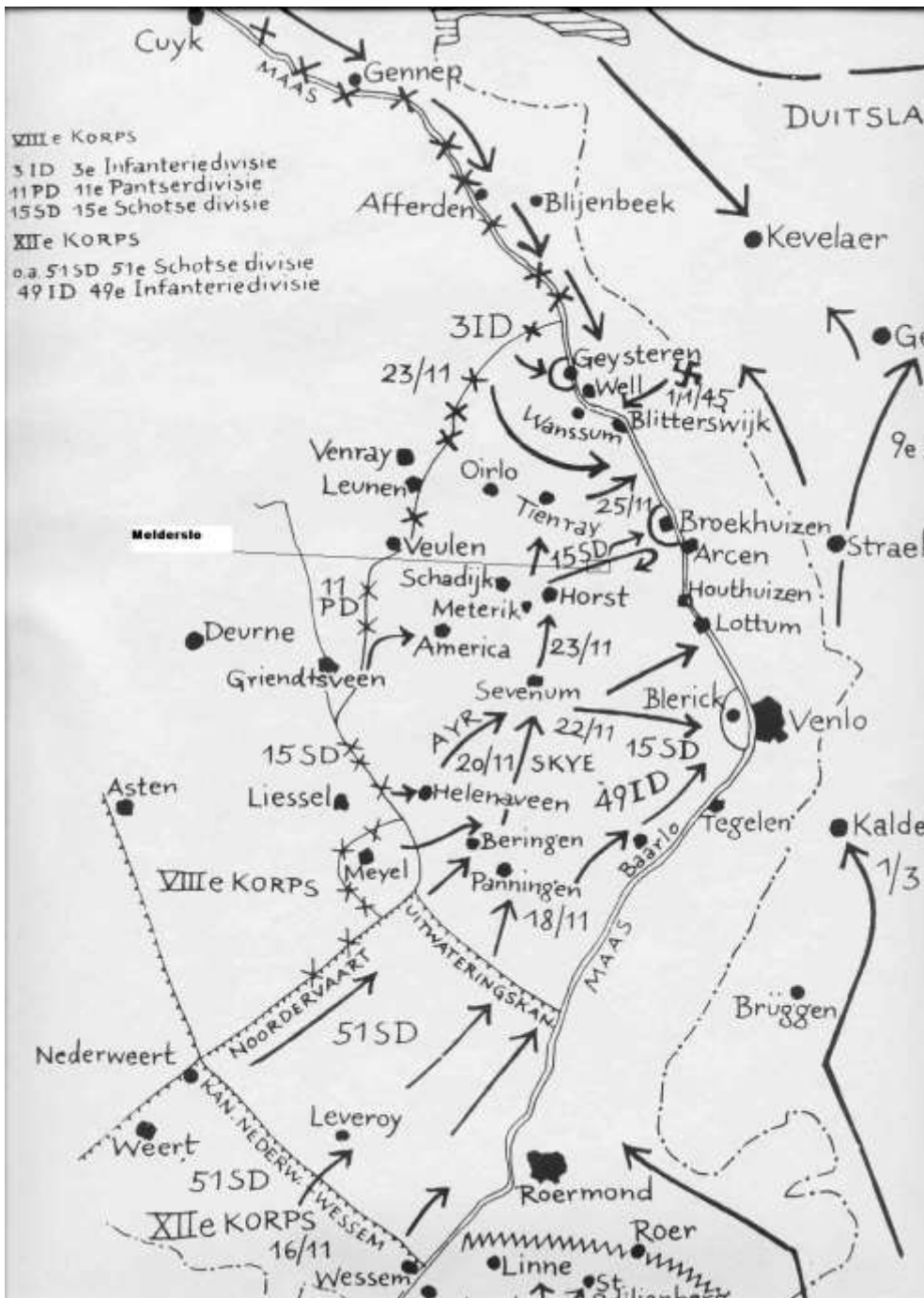
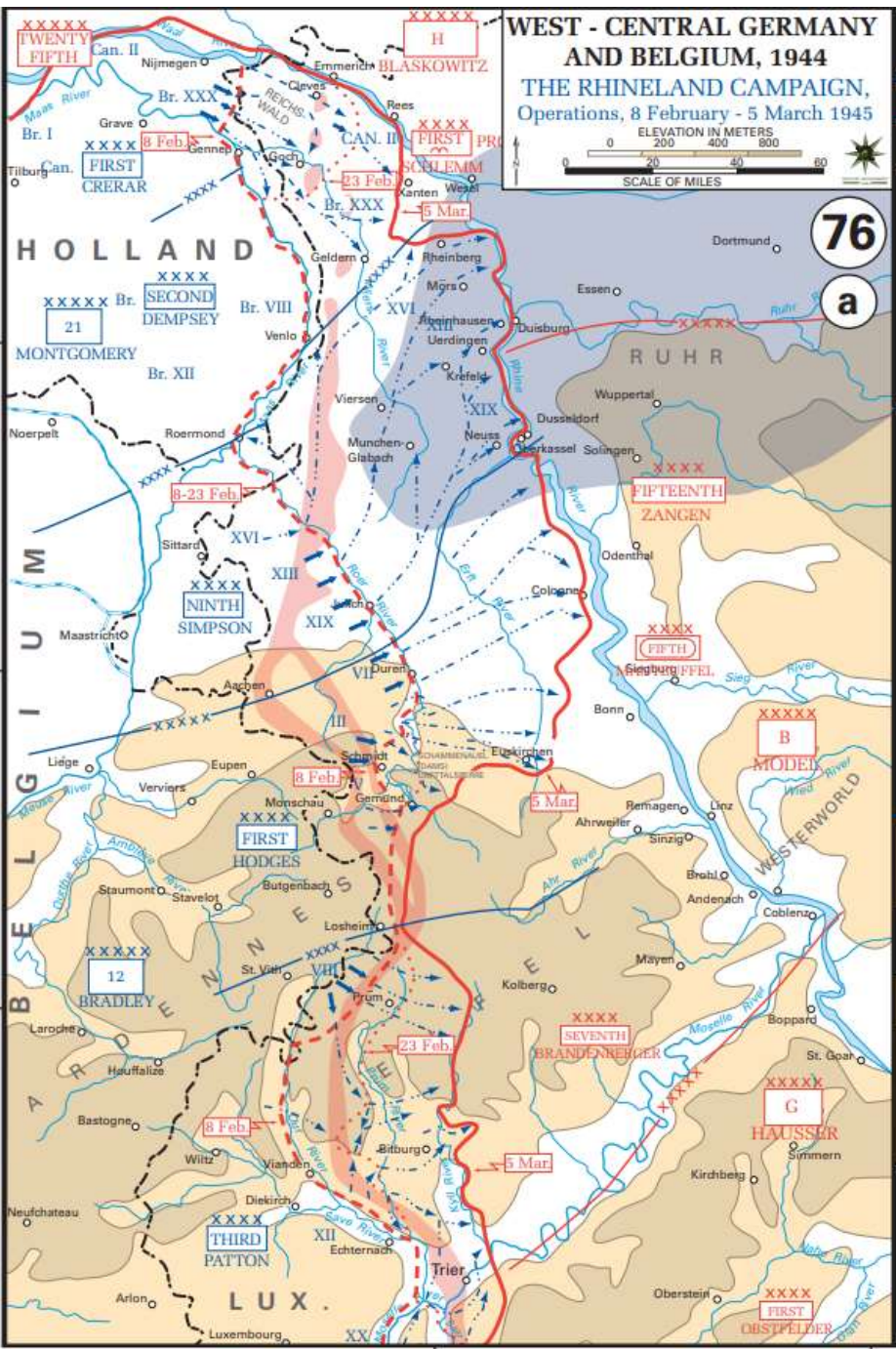
Blitterswijk: "Het kasteel onherstelbaar getroffen (gesloopt)."

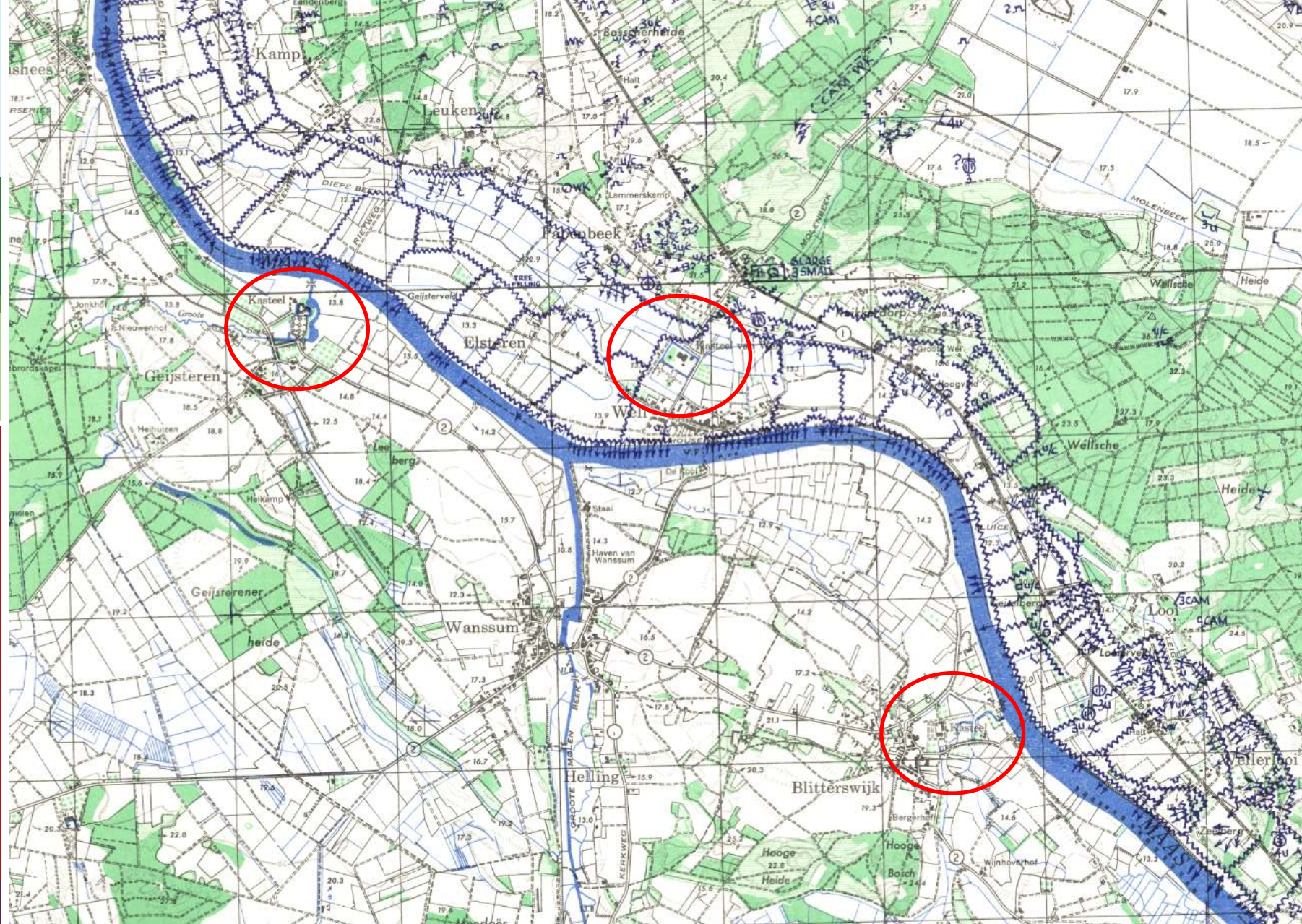

'Dan, op zekere dag hoorden we ook in Mheer het gebulder van kanonnen! Het komt steeds dichterbij: 8, 9, 10 en 11 september. Op een van deze dagen maakte ik nog gauw op een morgen de aquarel van het kasteel van Mheer met omgeving, omdat ik dacht dat dit zeker wel verwoest zou worden. Maar behalve een paar weggeslagen hoeken bleef het gespaard.'

Leo Wouters, Mheer (1904-1985)

Bron: Werkgroep Bevrijding Eijsden-Margraten

Defense Overprint, Rhineland Campaign, 6 februari 1945

Bron: Laurier Military History Archives, McMaster University Library.

Kasteel Well

RAF aerial photographs, Wageningen University

Kasteel Well

RAF aerial photographs, Wageningen University

De Slag om Broekhuizen, Horst aan de Maas

1939

Foto's: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

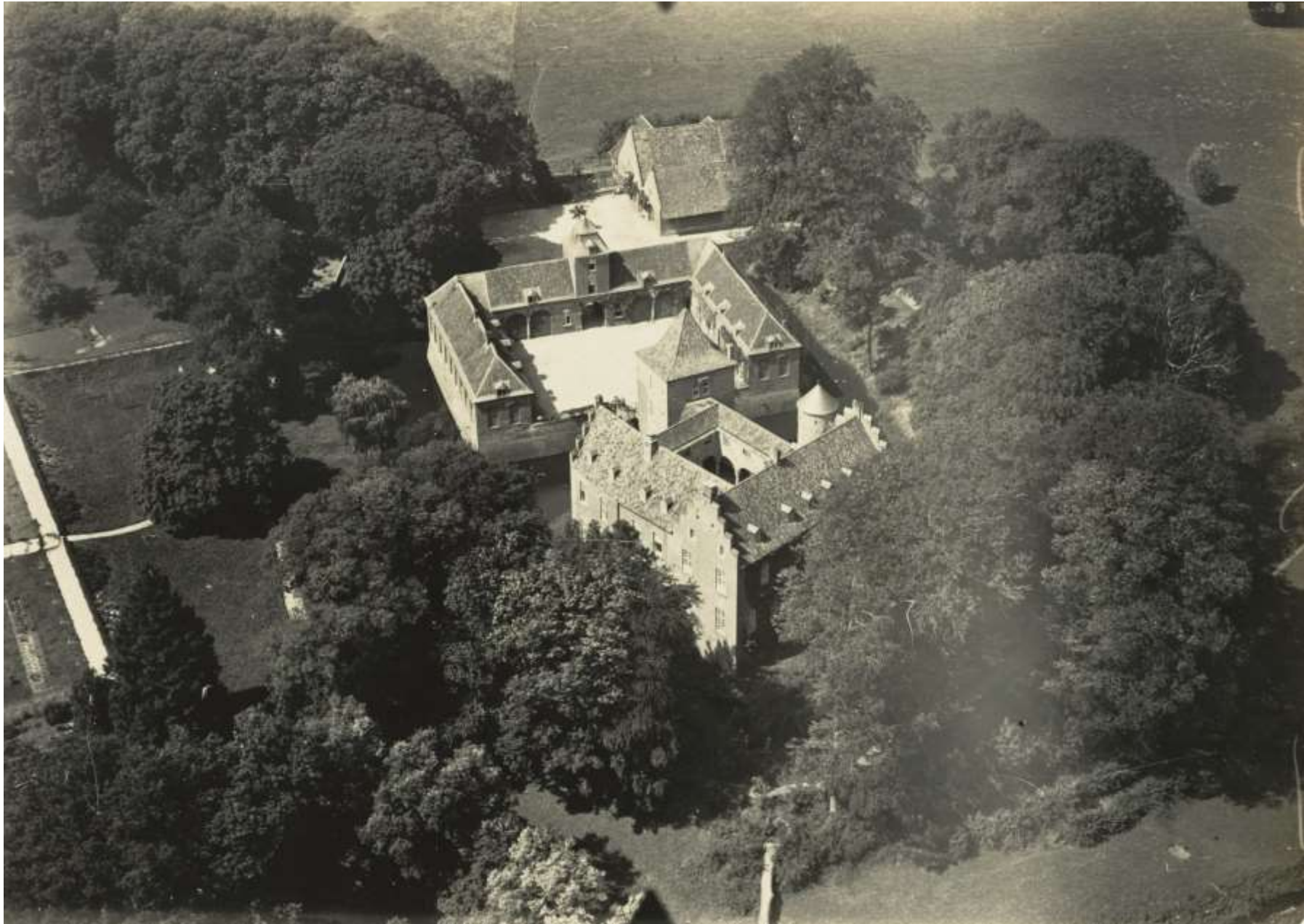

1959

"The defence system of Broekhuizen was by far the most complicated and elaborate we had been confronted with since the Normandy landings." Major Joe How, 15th Scottish Infantry

Kasteel Geijsteren

Bron: Technische Dienst Luchtvaartafdeling, 1925-1935.

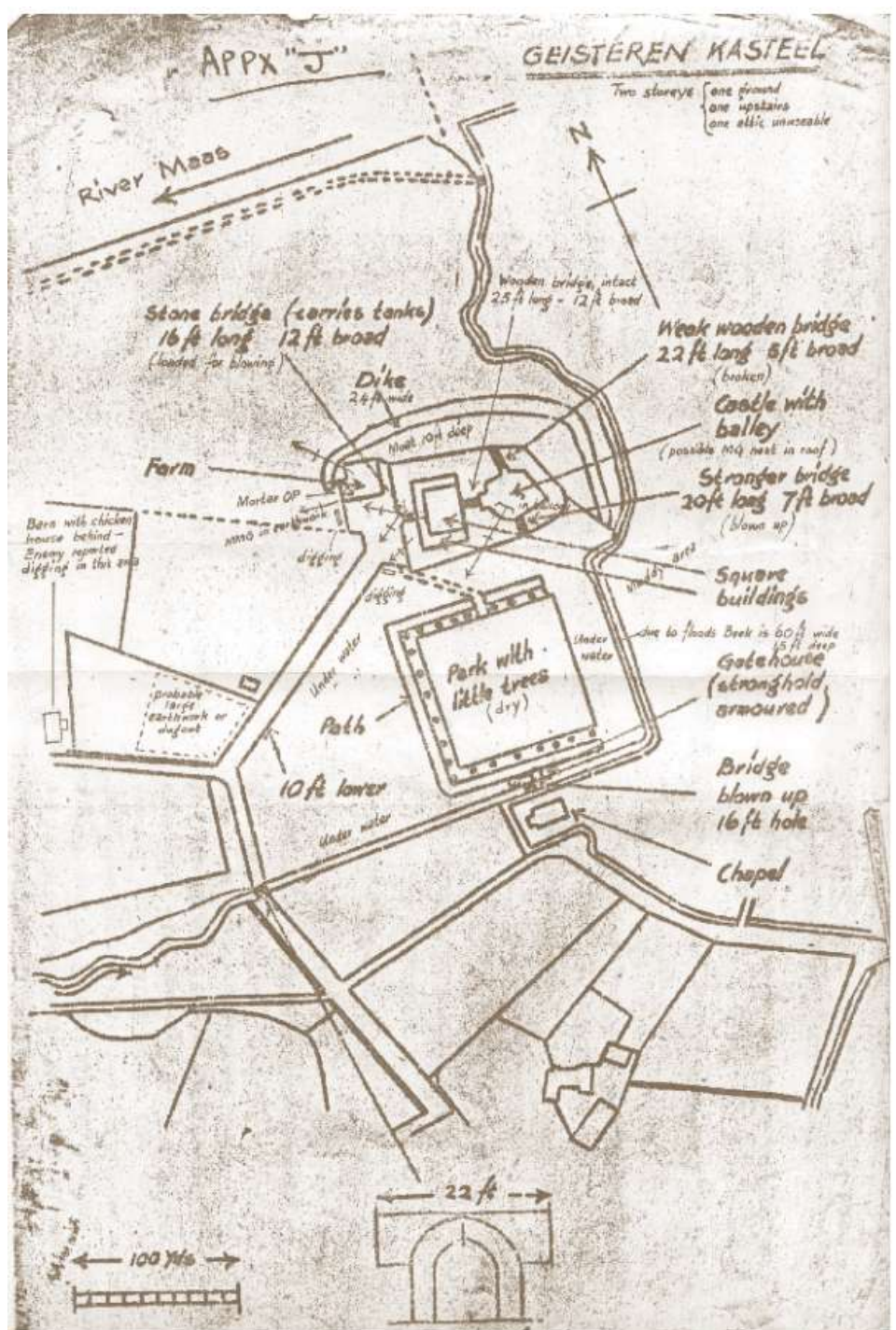

Ook bij Geijsteren aan de Maas, 6 km ten NO van Venray, bevindt zich nog een Duits bolwerk in een oud kasteel, dat door het buiten de oevers treden van de Maas, door water is omgeven. Thunderbolts en Typhoons bestookten het met raketbommen en gingen zo de eerste aanval vooraf, die echter door de Duitse bezetting van 50 man werd afgeslagen. De baron, kamerheer van de Koningin, zijn vrouw en vijf kinderen plus nog 25 andere personen, die een schuilplaats in de kelders van het kasteel hadden gezocht, werden door de Duitsecommandant aangezegd naar de Duitse of Engelse kant van de frontlijn te evacueren. Zij verkozen naar de Engelse te vertrekken. De commandant, een jong officier, verklaarde aande baron, dat zeer weinigen levend uit het kasteel zouden komen.

Kasteel Geijsteren

Bron: Beeldbank Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Mededelingen van De Patriot, 28-11-1944

RAF aerial photographs, Wageningen University

Kasteel Geijsteren

1st Suffolk, november/ december 1944

Bronnen: Imperial War Museum, London; NIOD, Amsterdam.

Kasteel Geijsteren

1st Suffolk Regiment

Foto's: Sgt. Laing, Imperial War Museum

In the artillery bombardment on the castle, Cuckoo proved to be a worthy newcomer. After an infantry attack at the castle failed, the decision was made to bombard the castle with artillery. The 95mms were a great success, but "Cuckoo" did best of all, hurling its shells through selected windows with unfailing precision.

Geciteerd door T.J.M. Schers

29 november 1944

1 december 1944

4 december 1944

Kasteel Geijsteren

1st Suffolk, november/ december 1944

Bronnen: NIOD, Amsterdam.

Vrijheid Bulletin: Laatste Berichten, 29-11-1944

In Limburg is het kasteel te Geesteren [Geijsteren] door 6000 KG bommen in puin gelegd.

Ter Kuile, Bom & Van der Veken, 1947

Het kasteel en de voorburcht door luchtbombardement zeer zwaar geteisterd, de zuilenhof verwoest. De kapel van St. Willebrord en de rosmolen, licht getroffen.

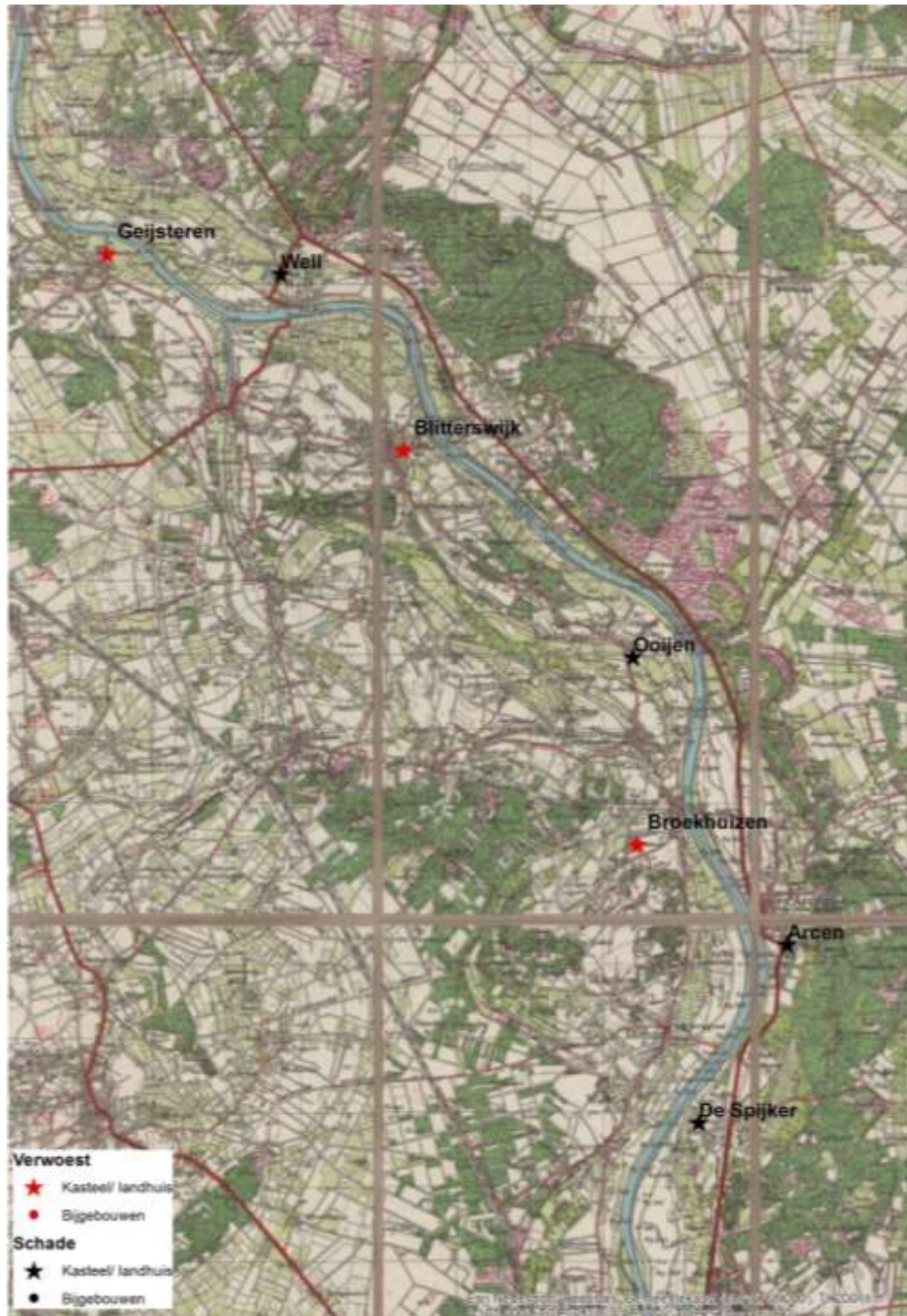

Bronnen: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Geallieerde aanval op
Geijsteren: 30-11-1944

Bezettingsschade tijdens
Duitse bezetting (sinds
1941) en geallieerde
aanval op **Well**

Blitterswijk: November
1944 opgeblazen door
terugtrekkende Duitsers

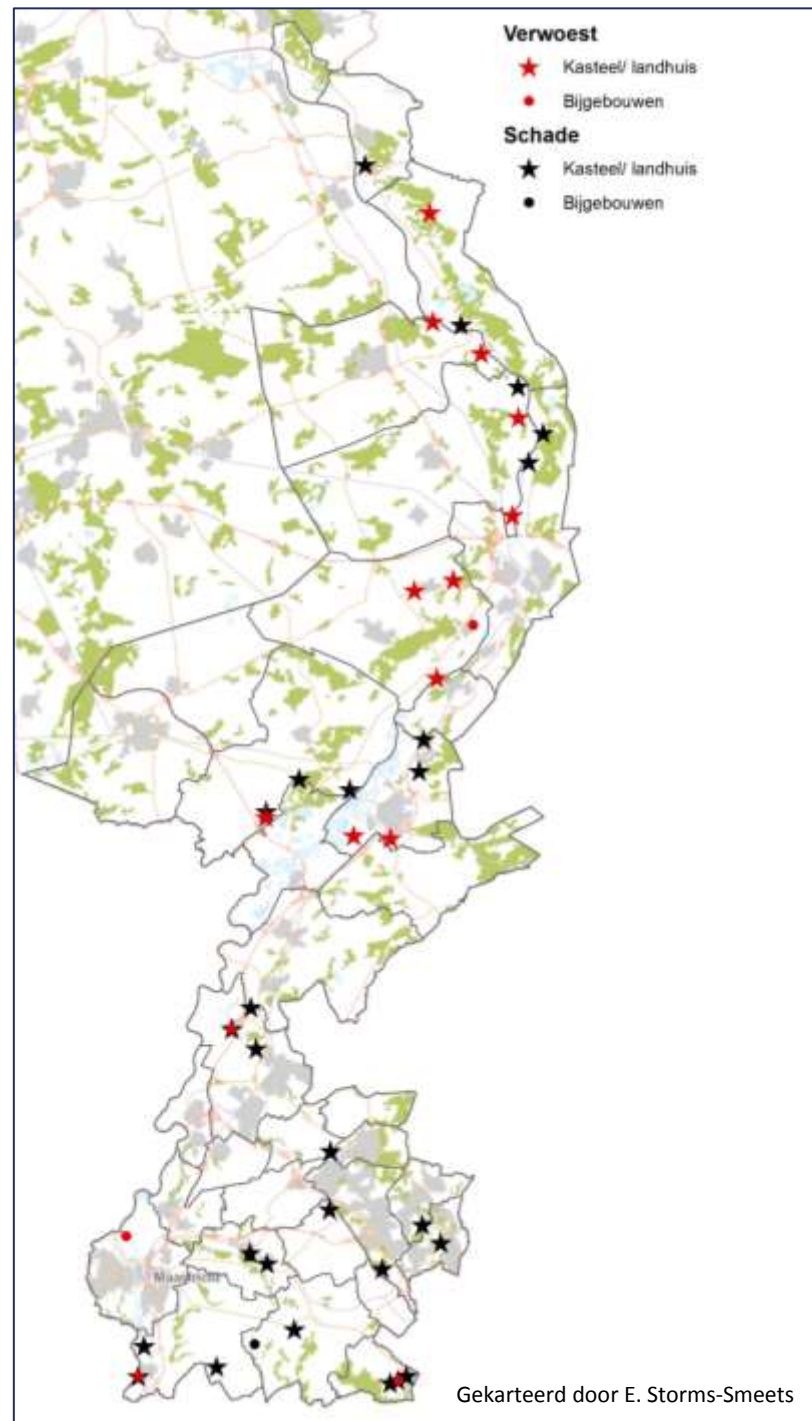
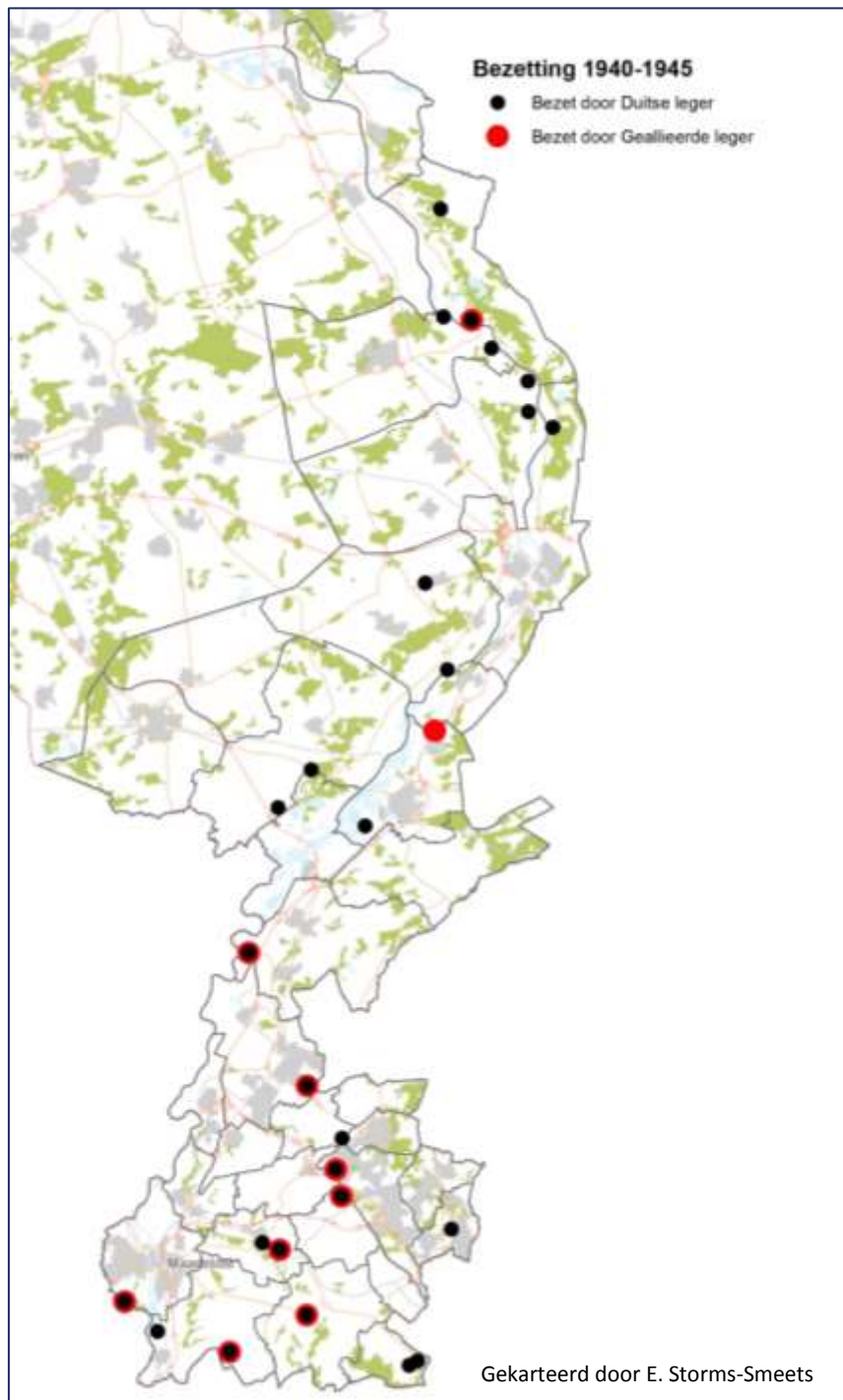

Ooijen. Bezettingsschade.
Duitsers probeerde kasteel op
te blazen (mislukt)

Geallieerde aanval op
Broekhuizen: 30-11-1944

Bezettingsschade en
oorlogsschade aan **Arcen**

Het huis **De Spijker** en enige
boerderijen kregen zware
oorlogsschade.

Oorlogsschade aan Nederlandse kastelen en landhuizen door:

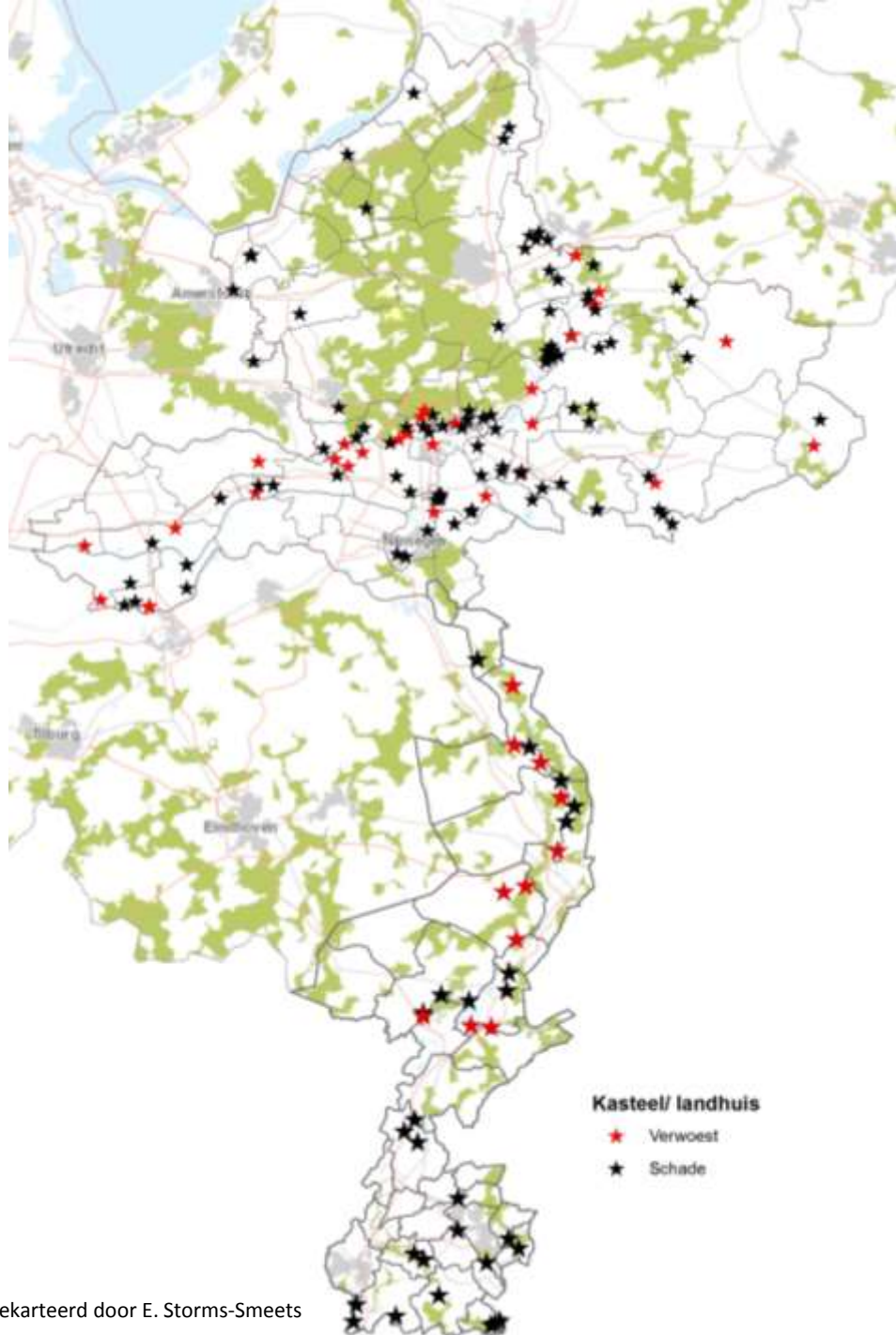
- Bezetting en gebruik door Geallieerde troepen 7%
- Bezetting en gebruik door Duitse troepen 40%
- Beschietingen en bombardementen door Geallieerde troepen 38%
- Beschietingen en bombardementen door Duitse troepen 15%
- Bijna 44% van de totale oorlogsschade aan Nederlandse kastelen/ landhuizen gebeurde in het laatste jaar van de oorlog

Bron: M. Bakker, Kastelen in oorlogstijd. Geschiedenis en restauratie van Nederlandse kastelen en buitenplaatsen tijdens en na de Tweede Wereldoorlog (2010)

Dr. Elyze Storms-Smeets

e.storms@geldersgenootschap.nl

OORLOG IN ARCADIË

Gekarteerd door E. Storms-Smeets